

---

*hokimligi
maksiabgacha va maktab ta'lifi
boshqarmasi*

---

*maksiabgacha va
maktab ta'lifi bo'limi tasarrufidagi*

*-umumi o'rta ta'lim maktabi
jismoniy tarbiya fani o'qituvchisi*

---

ning

*20__-20__-o'quv yiliga iqtidorli
o'quvchilar uchun*

“BELBOG‘LI KURASH” NOMLI

**TO'GARAK
HUJJATLARI**

To‘garak a‘zolari haqida ma’lumot

Nº	Familiya ismi va sharifi	Tug‘ilgan sanasi	Sinfı	Manzili (to‘liq)	Ota-onasi (Ismi sharifi)	Telefon (uy yoki mobil)	Izoh
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							
14.							
15.							

16.							
17.							
18.							
19.							
20.							
21.							
22.							
23.							
24.							
25.							
26.							
27.							
28.							
29.							
30.							

O‘tkazilgan xona _____

“

_”To‘garak mashg‘ulotlar o‘tkazilish sanalari

*To‘garak rahbari_*

MMIBDO'

20__-20__-o‘quv yiliga iqtidorli o‘quvchilar uchun tuzilgan
“Belbog‘li kurash” to‘garagining
ISH REJASI

№	Yillik ish reja mavzulari	Soat	Sana	Izoh
1.	Belbog‘li kurashining paydo bo‘lishi			
2.	Mustaqillikdan so‘ng belbog‘li kurashning istiqboli			
3.	Belbog‘li kurashchilar sport formasi			
4.	Belbog‘li kurash terminologiyasi			
5.	Belbog‘li kurashchining tayyorgarligi			
6.	Belbog‘li kurashchining texnik harakatlari			
7.	Kurashchining tik turishdagi asosiy harakatlari			
8.	Belbog‘li kurashchining taktik harakatlari			
9.	Belbog‘li kurashni o‘rgatish tamoyillari			
10.	Tushunarilik va individuallashtirish tamoyili			
11.	Harakat malakasi			
12.	Sport mahoratida takomillashtirish tamoyili			
13.	Kurashchining umumiy jismoniy tayyorgarligi			
14.	Kurashchining maxsus jismoniy tayyorgarligi			
15.	Zarbdor uslub			
16.	Variantlilik uslubi			
17.	O‘yin va musobaqa usullari			
18.	Belbog‘li kurash uslublari			
19.	Egiluvchanlik va uni rivojlantirish uslublari			
20.	Oyoq chalish bilan uloqtirish			
21.	Taktik tayyorgarlikning asosiy vazifalari			
22.	Bellashuvni tuzish taktikasi			
23.	Gilam chetida ushlab olishni amalga oshirish			
24.	Kurashchilarning umumiy ruhiy tayyorgarligi			
25.	Jasurlik va qat’iyatlilikni tarbiyalash			
26.	Kurashchilarni texnik-taktik mahoratini oshirishda ruhiy tayyorgarlik			
27.	Belbog‘li kurash mashg‘ulot jarayonini rejallashtirish			
28.	Nazorat-tayyorgarlik			
29.	Yillik tayyorgarlik sikelida mashg‘ulotni tashkil qilish tizimini modellashtirish			
30.	Rejallashtirishning noan’anaviy shakli			
31.	Ko‘p yillik mashg‘ulot jarayonining usuliy qoidalari			
32.	Boshlang‘ich tayyorgarlik bosqichi			
33.	Sport takomillashuvi bosqichi			
34.	Belbog‘li kurash musobaqa turlari			

Sana: “ ” 20 -yil. Sinflar: . To‘garak rahbari: _____

Mashg‘ulotning mavzusi: Belbog‘li kurashining paydo bo‘lishi

Mashg‘ulotning usuli: Amaliy va nazariy bilim berish, ko‘rsatmali, amaliy, musobaqa

Mashg‘ulotning jahozi: Xushtak, sekundamer, kurash uchun matlar, belbog‘lar, arg‘amchilar

Mashg‘ulotning maqsadi:

- Belbog‘li kurash elementlarini texnik va taktikasini mustahkamlash
- O‘quvchilarda jismoniy sifatlardan chaqqonlik, epchillik va egiluvchanlikni rivojlantirish
- O‘quvchilarga belbog‘li kurash haqida tushuncha berish, jismonan chiniqtirish, sog‘ligini mustahkamlash,
- Tezkorlik, chaqqonlik, chidamlilik, kuchlilik, egiluvchanlik sifatlarini oshirish.
- O‘quvchlarni to‘garakka va sportga bo‘lgan qiziqishini oshirish
- O‘quvchilarni har tamonlama yetuk barkamol inson qilib tarbiyalash.

Tashkiliy qism: Sport formasini ko‘zdan kechirish, Salomlashish, davomatni aniqlash, tozalikni nazorat qilish,

Tayyorlov qismi:

- Sport formasini ko‘zdan kechirish, tozalikni nazorat qilish
- Saflanish, salomlashish, davomatni qabul qilish.
- Yangi mavzu bilan tanishtirish.
- Turgan joyda burilishlar.
- U.R.M. bajarish.
- Saf mashqlari
- O‘ng, chap yon tomonlama yugurish;
- Tizzalarni baland ko‘tarib yugurish;
- Chap, o‘ng oyoqlarda sakrash.
- Yurish va yugurishga o‘tish.
- Kurashchilarining maxsus jismoniy mashqlar
- Nafas rostlovchi mashqlar.

Asosiy qismi:

Sport kurashi eng qadimgi sport turlaridan biri bo‘lib, juda qiziqarli va yorqin tarixga ega. Qadimgi inson ko‘p ming yillar davomida instinkti hujum va himoyalanish harakatlaridan to zamonaviy kurash turlari usullariga yaqin bo‘lgan koordinatsiyalashgan harakatlarga qiyin yo‘lni bosib o‘tgan.

O‘troq hayot boshlanishi bilan xalqlarning jismoniy tarbiyasida jangovar tayyorgarlikka xos bo‘lgan va, birinchi navbatda, har xil yakkakurash turlari oldingi qatorga qo‘ylgan. Qadimgi insonning mutta-zam yashash joylarida ov qilish sahnalari bilan bir qatorda kurashayotgan kishilarning tasviri paydo bo‘la boshladi. Misr ehromlari devorlarida ko‘rinishiga qaraganda mukammal texnikaga ega bo‘lgan kurashchilarining tasvirlari topilgan. Taxminan eramizdan avvalgi 2800-yilda tayyorlangan bronzali haykal belbog‘li kurashning eng qadimgi yodgorligi hisoblanadi. Uning asosida raqibni chirmab olishning og‘riq beruvchi usul yotadi.

Jismoniy tarbiya va kurashning rivojlanishida Qadimgi Yunoniston alohida o‘rin tutadi. Eramizdan avvalgi IX-VIII asrlarda Qadimgi Yunonistonda jismoniy tarbiya tizimi yaratildi va u hozircha o‘z ahamiyatini yo‘qotmagan. Maxsus maktablarda tajribali o‘qituvchilar kurash, shuningdek qisqa masofalarga yugurish, uzunlikka sakrash, nayza va disk uloqtirishlardan tashkil topgan dastur bo‘yicha bolalar tayyorgarligiga alohida e’tibor bergenlar. Shu bilan birga shug‘ul-lanuvchilar qo‘l jangini olib borish, toshlar uloqtirish malakasini egallab borganlar. Yunonlarning har tomonlama jismoniy tarbiyalash tizimi o‘rnini Qadimgi Rimdagagi aniq ifodalangan harbiy-jismoniy tarbiya egalladi. Bunda jangovar o‘yinlar va safdagi tayyogarlikka katta e’tibor qaratildi. Gladiatorlar jangi va jangovar aravachalarda musobaqalashish kabi tomoshabop o‘yinlar katta o‘rinni egallay boshladi.

Yevropada feodalizmning gurkirashi davrida (XI-XV asrlar) ritstarlar jismoniy tarbiyasi tizimi paydo bo‘ldi. Har xil yakkakurash turlari (jumladan quolsiz) uning ajralmas qismiga aylandi. Yunonlar jismoniy tarbiya tizimiga qaytish Uyg‘onish davriga xosdir. Ushbu davrning ideali –har tomonlama rivojlangan, hayotning hamma sohalarida yuqori natijalarga erisha oladigan inson obrazidir. Buning natijasida italiyalik va nemis insonparvarlari yunonlar gimnastikasiga yana bir bor murojaat qilganlar. Italiyalik vrach X. Merkurialis o‘zining “Gimnastika san’ati to‘g‘risida” deb nomlangan olti jildlik ki-obida (1569 y.) qadimiy gimnastika ta’rifini bayon etgan. Shu davrning o‘zida Fabian fon Auyersvaldning “Kurash san’ati” (1539 y.) kitobi paydo bo‘ldi.

Yakuniy qismi:

Yangi mashg‘ulotni mustahkamlash: O‘tilgan mavzu yuzasidan o‘quvchilarni savollariga javob beriladi ularga belbog‘li kurash haqida olayotgan bilimlari va tushunchalari haqida so‘ralib bir birlari bilan ta’surotlarini o‘rtoqlashadilar.

O‘quvchilarni rag‘batlantirish, mashg‘ulotni yakunlash: O‘quvchilarni saflab yengil yogurtirish, nafas rostlash mashqlarini bajartirish, o‘quvchilarning yutuq va kamchilliklarini muxokama qilish, rag‘batlantirish.

Sana: " " 20 -yil. Sinflar: . To'garak rahbari: _____

Mashg'ulotning mavzusi: Mustaqillikdan so'ng belbog'li kurashning istiqboli

Mashg'ulotning usuli: Amaliy va nazariy bilim berish, ko'rsatmali, amaliy, musobaqa

Mashg'ulotning jahozi: Xushtak, sekundamer, kurash uchun matlar, belbog'lar, arg'amchilar

Mashg'ulotning maqsadi:

- Belbog'li kurash elementlarini texnik va taktikasini mustahkamlash
- O'quvchilarda jismoniy sifatlardan chaqqonlik, epchillik va egiluvchanlikni rivojlantirish
- O'quvchilarga belbog'li kurash haqida tushuncha berish, jismonan chiniqtirish, sog'ligini mustahkamlash,
- Tezkorlik, chaqqonlik, chidamlilik, kuchlilik, egiluvchanlik sifatlarini oshirish.
- O'quvchlarni to'garakka va sportga bo'lgan qiziqishini oshirish
- O'quvchilarni har tamonlama yetuk barkamol inson qilib tarbiyalash.

Tashkiliy qism: Sport formasini ko'zdan kechirish, Salomlashish, davomatni aniqlash, tozalikni nazorat qilish,

Tayyorlov qismi:

- Sport formasini ko'zdan kechirish, tozalikni nazorat qilish
- Saflanish, salomlashish, davomatni qabul qilish.
- Yangi mavzu bilan tanishtirish.
- Turgan joyda burilishlar.
- U.R.M. bajarish.
- Saf mashqlari
- O'ng, chap yon tomonlama yugurish;
- Tizzalarni baland ko'tarib yugurish;
- Chap, o'ng oyoqlarda sakrash.
- Yurish va yugurishga o'tish.
- Kurashchilarining maxsus jismoniy mashqlar
- Nafas rostlovchi mashqlar.

Asosiy qismi:

O'zbekiston mustaqillikka erishgach, milliy qadriyatlarni e'zozlash orqali yoshlar qalbida vatanga muhabbat ruhini kuchaytirishga jiddiy e'tibor berila boshlandi. Aholi, shuningdek, o'quvchi yoshlarning madaniy va ma'rifiy tushunchalarini yanada rivojlantirish, ularni jismoniy jihatdan barkamol qilib tarbiyalash eng oldingi vazifalardan biri etib belgilandi. O'zbekiston Respublikasining «Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida»gi qonuni qayta ko'rib chiqilib, 2000-yili yangi tahriri qabul qilindi. Bunda o'quvchi yoshlarni jismonan tarbiyalash, iqtidorli sportchilarining mahoratini oshirish, xalqaro sport maydonlarida nufuzli sport natijalariga erishish imkoniyatlari, katta sportga mahoratli o'rinbosarlar tayyorlashga va o'z navbatida mamlakatning milliy iftixori bo'lgan xalq orasidagi kichik-kichik tadbirlar darajasidan chiqolmagan xalq o'yinlarini xalqaro maydonga zamonaviy sport turi ko'rinishida olib chiqish imkoniyatini Mustaqillik taqdim etdi. 1998-yil 6-sentyabrda bo'lib o'tgan Xalqaro «Kurash» assotsiatsiyasining ta'sis Kongressida Jahoning 28 ta mamlakati vakillarining tashabbusi va bevosita ishtirokida Xalqaro «Kurash» assotsiatsiyasi tashkil qilinganligi e'tirof etilib, Kurash bo'yicha milliy va qit'a federatsiyalari faoliyatini muvofiqlashtirish, vakolatxonalar ishini yo'lga qo'yish, qit'a va jahon birinchiliklarini tashkil etish hamda o'tkazish, o'zbek kurashini Olimpiya o'yinlari qatoriga kiritish assotsiatsiyaning asosiy vazifalari etib belgilanishlari alohida ta'kid-langan. Ushbu Kongressda Respublikamiz Birinchi Prezidenti Islom Karimov Xalqaro «Kurash» assotsiatsiyasining doimiy faxriy Prezidenti etib saylandi. Bundan tashqari, 1999-yil 1-fevralda «Xalqaro «Kurash» assotsiatsiyasini qo'llab-quvvatlash to'g'risida» Mamlakatimiz Prezidenti Farmoni e'lon qilinib, bu farmonda milliy qadriyatlarni, mardlik, jasurlik, vatanparfarlik, gumanizm g'oyalarini o'zida mujassam etgan o'zbek kurashini dunyo sport olamida yangi sport turi sifatida tan olinganligi munosabati bilan Xalqaro «Kurash» assotsiatsiyasining jahon miqyosidagi mavqeni yanada mustahkamlash, uni har tomonlama qo'llab-quvvatlashga katta e'tibor berildi. 1998-yildan boshlab xalqaro «Kurash» assotsiatsiyasi tomonidan har yili tashkil etilib kelinayotgan yuqorida ko'rsatilgan xalqaro turnirlar va jahon birinchiliklari hamda championatlar muvaffaqiyatlari o'tkazilib kelinmoqda. So'ngi yillarda o'z navbatida, Osiyo, Yevropa va Jahan championatlari va birinchiliklarini maqsadli ravishda tashkil etilishi va o'tkazilishi, kurashimizning nufuzini yanada oshirish, eng muhim esa O'zbekistonning shon-shuhuratini oshirishga da'vat etmoqda.

Yakuniy qismi:

Yangi mashg'ulotni mustahkamlash: O'tilgan mavzu yuzasidan o'quvchilarni savollariga javob beriladi ularga belbog'li kurash haqida olayotgan bilimlari va tushunchalari haqida so'ralib bir birlari bilan ta'surotlarini o'rtoqlashadilar.

O'quvchilarni rag'batlantirish, mashg'ulotni yakunlash: O'quvchilarni saflab yengil yogurtirish, nafas rostlash mashqlarini bajartirish, o'quvchilarining yutuq va kamchilliliklarini muxokama qilish, rag'batlantirish.

Sana: "___" 20__-yil. Sinflar: _____. To‘garak rahbari: _____

Mashg‘ulotning mavzusi: Belbog‘li kurashchilar sport forması

Mashg‘ulotning usuli: Amaliy va nazariy bilim berish, ko‘rsatmali, amaliy, musobaqa

Mashg‘ulotning jihizi: Xushtak, sekundamer, kurash uchun matlar, belbog‘lar, arg‘amchilar

Mashg‘ulotning maqsadi:

- Belbog‘li kurash elementlarini texnik va taktikasini mustahkamlash
- O‘quvchilarda jismoniy sifatlardan chaqqonlik, epchillik va egiluvchanlikni rivojlantirish
- O‘quvchilarga belbog‘li kurash haqida tushuncha berish, jismonan chiniqtirish, sog‘ligini mustahkamlash,
- Tezkorlik, chaqqonlik, chidamlilik, kuchlilik, egiluvchanlik sifatlarini oshirish.
- O‘quvchlarni to‘garakka va sportga bo‘lgan qiziqishini oshirish
- O‘quvchilarni har tamonlama yetuk barkamol inson qilib tarbiyalash.

Tashkiliy qism: Sport formasini ko‘zdan kechirish, Salomlashish, davomatni aniqlash, tozalikni nazorat qilish,

Tayyorlov qismi:

- Sport formasini ko‘zdan kechirish, tozalikni nazorat qilish
- Saflanish, salomlashish, davomatni qabul qilish.
- Yangi mavzu bilan tanishtirish.
- Turgan joyda burilishlar.
- U.R.M. bajarish.
- Saf mashqlari
- O‘ng, chap yon tomonlama yugurish;
- Tizzalarni baland ko‘tarib yugurish;
- Chap, o‘ng oyoqlarda sakrash.
- Yurish va yugurishga o‘tish.
- Kurashchilarning maxsus jismoniy mashqlar
- Nafas rostlovchi mashqlar.

Asosiy qismi:

1. Belbog‘li kurashchilar ko‘k yoki yashil yaktak va oq rangli ishton kiyishlari shart. Bu holda birinchi chaqirilgan qatnashchi ko‘k yaktakni kiyadi, ikkinchisi esa yashilini kiyadi.

2. Belbog‘li kurash yaktagi paxtadan tayyorlangan, yaxshi holatda bo‘lishi va mato o‘ta qattiq bo‘lmasligi shart.

3. Quyidagicha belgilash ruxsat beriladi:

- davlat gerbi (chap ko‘krakda, maksimal o‘lchami 10x10 sm);
  - ishlab chiqaruvchining savdo belgisi (3x3 sm, yaktakning old pastki qismida);
  - yelkadagi belgi (25 sm dan ko‘p bo‘lmagan, 5 sm eniga);
  - tikishlar (25x25 sm, orqa tarafda ruxsat beriladi, sportchining familiyasini joylashtirish mumkin).
4. Yaktakning uzunligi tizzadan 15-20 sm balandda bo‘lishi kerak. Yaktak ustidan bel atrofida o‘ralib bog‘langan belbog‘ning tugundan uchigacha bo‘lgan qismi 20 sm dan kam bo‘lmasligi kerak. Yaktak yenglari uzunligi ko‘pi bilan qo‘l tirsagidan 20-25 sm pastda bo‘lishi kerak. Qo‘l va yeng orasi 8 sm bo‘lishi kerak. Ishton uzunligi oyoq to‘pig‘igacha bo‘lishi kerak. Oyoq va ishton orasidagi bo‘shliq butun uzunligi bo‘yicha 15 sm. Belbog‘ 4-5 sm eniga, rangi qizil bo‘lishi kerak.

5. Kurashchi ayollar yaktak ichidan oq rangli mahkam futbolka yoki kalta yengli yoqasiz ko‘ylak kiyib, triko ichida bo‘lishi kerak.

6. Agar kurashchining kiyimi (yaktak va ishton) talablarga javob bermasa, hakam kurashchidan uni almashtirishni talab qilishi shart. Kurashchi qo‘llarini oldinga uzatib, hakamni yaktak yenglari belgilan-gan qoidalarga mos ekanligiga ishontirishi shart.

7. Har ikkala jinsdagi kurashchilar ham yalang oyoq kurashadilar.

Yakuniy qismi:

Yangi mashg‘ulotni mustahkamlash: O‘tilgan mavzu yuzasidan o‘quvchilarni savollariga javob beriladi ularga belbog‘li kurash haqida olayotgan bilimlari va tushunchalari haqida so‘ralib bir birlari bilan ta‘surotlarini o‘rtoqlashadilar.

O‘quvchilarni rag‘batlantirish, mashg‘ulotni yakunlash: O‘quvchilarni saflab yengil yogurtirish, nafas rostlash mashqlarini bajartirish, o‘quvchilarning yutuq va kamchilliklarini muxokama qilish, rag‘batlantirish.

veb-saytimiz: Zokirjon.com
Hujjat Word variantda beriladi.

Zokirjon Admin bilan

90-530-00-68 nomerga murojaat qilishingiz, shu nomerdagi telegram orqali bog‘lanishingiz yoki nza4567 izlab telegramdan yozishingiz so‘raladi.

Telegramda murojaatingizga o‘z vaqtida javob beriladi

*40 listdan iborat iqtidorli o‘quvchilarga
34 soatli “Belbog‘li kurash” to‘garagini to‘liq holda
olish uchun telegramdan yozing.*

Narxi: 20 ming so‘m

Telegram kanalimiz:

@Maktablar_uchun_hujjatlar

To‘lov uchun: UZCARD *880*9860230104973329*summa#

Plastik egasi Nabihev Zokirjon

DIQQAT!!!

Sizga bu **OMONAT** qilib beriladi.

To‘liq holda olganingizdan so‘ng:

Faqat o‘zingiz uchun foydalaning.

Hech kimga bermang hattoki eng yaqin insoningizga ham.

Internet orqali veb-saytlarga joylamang.

Kanal va gruppalarga tarqatmang.

OMONATGA

HIYONAT QILMANG.